

KALENTERIMAAILMAN KUULUMISIA No 26 ★ Syksy 2010

Piirros Minna Immonen

HYVÄÄ JOULUA!

Yliopiston almanakkatoimisto on päättänyt tänäkin vuonna lahjoittaa joulutervehdyksiin varatun summan Suomen Punaisen Ristin katastrofirahastoon.

**TOIVOTAMME KAIKILLE
YSTÄVILLEMME
RAUHALLISTA JOULUN-
AIKAA JA
MENESTYKSELLISTÄ
VUOTTA 2011.**

Almanakkatoimiston väki, Arja, Heikki ja Asko

ORTODOKSISTA NIMILUETTELOA UUDISTETTIIN S. 2–3

LAAJIN KIRJASARJA PYHIMYKSISTÄ S. 2

ALMANAKKATOIMISTO LÄHTI EVAKKOON S. 3

LIPUTUSPÄIVIEN MÄÄRÄ KASVOI S. 4, MUUTOKSIA VAALIPÄIVISSÄ S. 4

Kalenterimaailman kuulumisia ISSN 1455-8823
Almanakkatoimiston tiedotuslehti ilmestyy 2 kertaa vuodessa
Vastaava toimittaja Heikki Oja, taitto Arja Latvala
Julkaisija Helsingin yliopiston Kehityspalvelut Oy,
Yliopiston almanakkatoimisto, PL 14, 00014 Helsingin yliopisto
Käyntiosoite Teollisuuskatu 23 A (kevääseen 2012 asti)
Puh. (09)1912 2942 GSM 040 553 1864
Sähköposti almanakka@helsinki.fi
Internet <http://almanakka.helsinki.fi>
Tekstin lainaaminen on sallittua jos lähde mainitaan.

ORTODOKSISTA NIMILUETTELOA UUDISTETTIIN

Suomen ortodoksisen nimi-luetteloon tuli vuodelle 2011 suuri määrä muutoksia, suunnilleen yhtä paljon kuin suomalaiseseen ja suomenruotsalaiseen nimilistaan tehtiin vuodelle 2010.

Uusi nimilista on luettavissa vastailmestyneessä Ortodoksisessa kalenterissa 2011. Uudistuksen arkkitehtinä oli Arimo Nyström, joka toimi 1990-luvulla ja 2000-luvun alussa Ortodoksisen kalenterin toimittajana, oli pari vuotta sivussa, mutta on nyt palannut vanhaan tehtäväänsä. Nyströmillä on takanaan mm. kieliopintoja ja ortodoksisen teologian opintoja Kreikassa Thessalonikin yliopistossa.

"Nyt ei ollut tarkoitus tehdä erityistä 'reformia', mutta kansanomaisten nimien nimilista yhdenmukaistettiin varsinaisen kalenterin kanssa pitkää aikaa", kertoo Nyström.

Ortodokseilla on toisenlainen nimikäytäntö kuin luterilaisessa kirjossa. Lapselle valitaan hengelliseksi

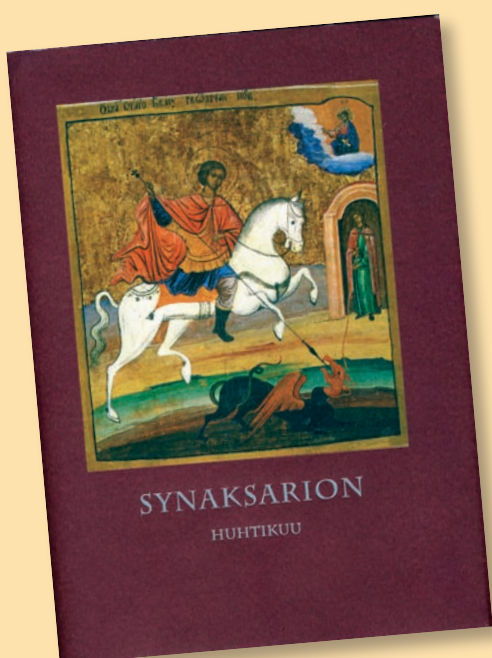
Alkuperäinen Priska-neito oli 13-vuotias roomalaistyttö, joka kärsi marttyyrikuoleman 100- tai 200-luvulla. Jacques Callot'n piirros vuodelta 1636. (Kuva ensi syksynä ilmestyvästä kirjasta Suomen kansan pyhimyskalenteri.)

suojelijaksi ja esirukoilijaksi joku pyhimys, joka on perheelle tai lapselle läheinen tai jonka muistopäivä

sattuu lähelle lapsen syntymäpäivää. Sen jälkeen lapselle valitaan risti-nimi, joka on saatu tämän pyhimyksen nimestä tai esimerkiksi ään-tämykseltään muistuttaa sitä.

Päivitetystä kansanomaisten nimien listassa on useita kymmeniä uusia nimiä. Joukossa on "uusvanhoja" pyhimysnimiä, jotka olivat aikaisemmin Suomenkin almanakassa mutta jotka poistettiin sata vuotta sitten: Priska, Maks, Sabina, Eulalia, Leander. Osa uutuuksista on tyylikkäitä tytönimiä, kuten Tuua, Kiira, Magda tai Lusia. Poikien puolella mukaan pääsi Hessu, ei kuitenkaan Henrikin lyhenteenä, vaan Hesekeelin kansanomaisena muotona.

Poistoja on jonkin verran, esimerkiksi sellaisten nimien kohdalla, joilla ei ole yhteyttä kyseisen pyhän pyhimyksiin ja joilla on hyvin vähän kantajia, esim. Kiriakos tai Iknata. Poistoja on kuitenkin tehty hyvin varovasti. "Jos nimen poistaa tai edes siirtää toiseen paikkaan, ihmiset ko-

LAAJIN KIRJASARJA PYHIMYKSISTÄ

Useimpien ortodoksisten pyhimysnimien alkuperä selviää Ortodoksisen kirjallisuuden julkaisuneuvoston *Synaksarion*-kirjasarjasta, jossa julkaistaan lyhyitä pyhimysten elämäkertoja. *Synaksarion*-sarja etenee kuukausi kerrallaan, ja tähän mennessä siitä on julkaisu jo kahdeksan osaa, syys-huhtikuun pyhimysnimet. *Synaksarionin* toimittajana on munkki Serafim (fil.tri Serafim Seppälä), joka on myös professorina Itä-Suomen yliopistossa, ja hänellä on apunaan kaksi Lintulan luostarin nunnaa, Kristoduli ja Ksenia, joilla on kreikan ja venäjän kielen koulutus. *Synaksarion* on jo nyt laajin suomalainen pyhimyksiä esittelevä kirjasarja, ja valmistuttuaan se on kansainvälisestikin ainutlaatuinen teos.

Myös suomalaisen almanakan vanhoista pyhimysnimistä on tulossa kirja. Se ilmestyy ensi syksynä Kirjapajan kustantamana työnimellä *Suomen kansan pyhimyskalenteri*.

kevat että heidän identiteettiinsä on kajottu", sanoo Nyström.

Myös ortodoksivanhempien käyttäytyminen nimenannossa on muuttunut, kertoo Nyström. Kun ennen valittiin ensin sopiva pyhimys ja sitten pyhimyksen nimeä muistuttava nimi, pyrkivät vanhemmat nykyään ensin valitsemaan jonkin muodikkaalta kuulostavan nimen ja vasta sen jälkeen miettimään, kenestä pyhimyksestä tämä nimi voisi olla peräisin.

Oma lukunsa on myös nimien kirjoitusasu. Nyström kertoo, että

**PRISKA, MAKS, SABINA,
EULALIA, LEANDER,
TUUA, KIIRA, MAGDA...**

vanhat pyhimysten nimet siirtyivät suullisessa muodossa kreikankielestä slaavilaiselle kielialueelle, ruvettiin siellä kirjoittamaan kyrillisin kirjaimin ja on sitten lainattu taas venäjältä suomenkieleen. Siksi esimerkiksi alkuperäinen Barbara on ortodokseilla Varvara, Elisabethista on tullut Jelisaveta ja Hyacinthos

voidaan kirjoittaa Iakinf. Ortodoksien kesken on kahdenlaista ilmaa siitä, pitäisikö nimet kirjoittaa alkuperäisessä kreikkalaisessa asussa, jolloin kalenteri lähentyisi yleisortodoksista vanhan kirkon kalenteria, vai nykykäytännön mukaan, joka on taas lähempänä naapurimaan Venäjän perinnettä.

Nyströmin mukaan kalenterin nimistön läpikäynti jäi vieläkin hiukan kesken. Mutta Nyström on luvannut toimittaa myös vuoden 2012 Ortodoksisen kalenterin, joten luvassa voi olla lisää päivityksiä nimilistaan. ☺

ALMANAKKA- TOIMISTO LÄHTI EVAKKOON

Yliopiston almanakkatoimisto on siirtynyt evakkoon Helsingin vanhan observatoriorakennuksen remontin tieltä.

Muut tähtitieteilijät lähtivät observatoriosta jo vuosi sitten, kun tähtitieteen laitos lakkautettiin ja tähtitiede tuli osaksi fysiikan laitosta. Tutkijat siirtyivät Kumpulaan fysiikan laitoksen tiloihin.

Nyt observatorio remontoidaan perusteellisesti. Remontti kestää noin puolitoista vuotta. Sen jälkeen taloon syntyy tähtitieteen yleisökeskus, jossa esitellään tähtitieteen historiaa, nykypäivää ja tulevaisuutta suurelle yleisölle ja esim. koululaisille.

Myös Tähtitieteelliselle yhdistykselle Ursalle on kaavailtu talosta toimitiloja.

Almanakkatoimiston PL-osoite, puhelinnumerot ja sähköpostit säilyvät ennallaan. Vain käynti-osoite on muuttunut. Toimisto on remontin ajan Helsingin yliopiston tiloissa Vallilassa osoitteessa Teollisuuskatu 23 A, huone A623. Takaisin observatorioon almanakkatoimisto pääsee keväällä 2012.

Helsingin vanha observatorio Tähtitornimäellä kunnostetaan tähtitieteen yleisökeskukseksi. (Kuva Helsingin yliopisto/R. Karhu)

LIPUTUSPÄIVIEN MÄÄRÄ KASVOI

Suomen liputuspäivien määrä nousee normaalivuonna jo yhdeksääntoista, kun vuodenvaihteessa Eurooppa-päivä ja Sibelius-päivä tulevat mukaan liputuspäivien listaan.

Kun vaalipäivät lasketaan mukaan, määrä vielä kasvaa. Vuonna 2011 liputetaan 20 kertaa, koska eduskuntavaalit ovat huhtikuussa. Ja vuonna 2012 on 22 tai 23 liputuspäivää presidentinvaalien ja kunnallisvaalien ansiosta.

LÄNSINAAPURIEN LIPUTUS

Ruotsissa, Norjassa ja Tanskassa liputuspäivien määrä on hieman pienempi. Ruotsissa on noin 16, Norjassa 15 ja Tanskassa 18 vuosittaista liputuspäivää. Länsinaapureissa liputuksen aiheet ovat myös toisenlaisia kuin meillä.

Norjassa liputetaan suurimpina pyhinä: uutenavuotena, pääsiäisenä, helluntaina ja joulupäivänä, sekä kansallisina merkkipäivinä, kuten unionin lopettamispäivänä (1905), sodan loppumispäivänä (1945), perustuslain päivänä ja "oslokina" eli

Kuva Arja Latvala

Olavin päivänä. Iloisimmat liputuspäivät ovat Norjassa kuningasperheen syntymäpäivät.

Ruotsissa aiheet ovat suunnilleen samat. Syntymäpäivien ohella lippu liehuu myös kuninkaan, kuningattaren ja kruununprinsessan nimipäivänä.

Tanska sai kaksi vuotta sitten uu-

denlaisen liputuspäivän, kun syyskuun 5. päivää ruvettiin liputtamaan *Danmarks udsendte* -nimellä. Liputuksella kunnioitetaan Tanskan ulkomaille lähettämiä rauhanturvaajia. Päivää ei haluttu sitoa mihinkään vanhaan historian merkkipäivään, vaan valittiin uusi, neutraali päivä. ☺

MUUTOKSIA VAALIPÄIVISSÄ

Vaalipäivien liputuksia ei yleensä merkitä kalentorien kuukausi- tai viikkosivuille, koska päätökset vaalipäivistä tulevat välillä niin myöhään, että lipunkuvat eivät ehtisi kaikkiin kalentereihin. Jokainen julkaisija voi kuitenkin vapaasti merkitä lipunkuvan ja tekstin myös vaalipäivälle, jos haluaa.

Vaalilakia muutettiin hieman viime keväänä. Eduskuntavaalit pidetään uusien säännösten mukaan huhtikuun kolmantena sunnuntaina, kun aikaisemmin vaalipäivä oli maaliskuussa. Uutta lakia sovelletaan jo 2011, joten eduskuntavaalit ovat 17.4.

Jos huhtikuun kolmas sunnuntai on pääsiäispäivä tai pääsiäispäivän jälkeinen sunnuntai, vaalipäivä on pääsiäispäivää edeltävä sunnuntai.

Samassa yhteydessä presidentinvaalien päiviä lykättiin viikolla. Ensimmäisen vaalin vaalipäivä on vastedes tammikuun neljäs sunnuntai ja toisen vaalin kahta viikkoa myöhemmin.

Vuoden 2011 ja 2012 kaikkien liputuspäivien luettelot ovat vapaasti käytettävissä almanakkatoimiston liputussivulla www.liputus.fi ja www.flagging.fi.